

ЧКАН І.О., к.е.н., доцент, СОГУЛЬ С.О.,
Таврійський державний агротехнологічний університет,
м. Мелітополь

РОЛЬ ФОНДОВОЇ БІРЖІ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ ЦІННИМИ ПАПЕРАМИ

Фондовий ринок є важливою складовою фінансового ринку та слугує інструментом фінансування економіки. Організатором торгів на ринку цінних паперів є фондова біржа. В якості первинного ринку вона зводить разом емітентів цінних паперів та інвесторів. В якості вторинного ринку біржа надає інвесторам кошти для покупки або продажу їх вкладень, а також забезпечує ліквідність і можливість реалізувати різні інструменти ринку цінних паперів. Це робить їх більш привабливими для інвесторів і полегшує компаніям зберегти капітал, так як біржа допомагає визначити ймовірну ціну, по якій будуть продаватися цінні папери. Фондова біржа також слугує місцем купівлі-продажу цінних паперів державного сектора.

Членами фондової біржі можуть бути виключно торговці цінними паперами, які мають ліцензію на право провадження професійної діяльності на фондовому ринку та взяли на себе зобов'язання виконувати всі правила, положення і стандарти фондової біржі. Торгівля на фондовій біржі здійснюється за правилами, які затверджуються біржовою радою та реєструються Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Фондова біржа повинна здійснювати постійний контроль за здійснюваними операціями з метою виявлення випадків використання службової інформації, маніпулювання цінами; за дотриманням правил учасниками торгів і емітентами, цінні папери яких включені до котирувальних списків.

Фондові біржі в усіх країнах із ринковою економікою – це технічно оснащені організаційні структури, що володіють зразковими системами

обробки, передавання і зберігання інформації. Інформація про угоди, що укладаються в торговому залі фондової біржі, відкрита і доступна. Дані про обсяг і ціну кожної угоди, укладеної на біржі, тут же висвічуються на електронному табло. Одночасно через систему відеомоніторів ця інформація передається в усі кутки земної кулі.

Фондова біржа виконує три основні функції: посередницьку, індикативну та регулятивну. Сутність посередницької функції полягає в тому, що фондова біржа створює достатні й всебічні умови для торгівлі цінними паперами емітентам, інвесторам та фінансовим посередникам. На фондовій біржі обертаються лише цінні папери, що пройшли реєстрацію і включені до лістингу. Торговельні угоди на біржі укладають брокери. У торгівлі на біржі беруть участь і дилери. Вони купують через брокерів цінні папери з метою їх наступного перепродажу.

Індикативна функція фондової біржі полягає в оцінюванні вартості й привабливості цінних паперів. Саме на біржі проводиться котирування цінних паперів, яке дає інформацію інвесторам про вартісну і якісну оцінку цінних паперів та динаміку їх розвитку. Водночас це є важливим чинником стимулювання ефективної діяльності емітентів, оскільки будь-які промахи в їхній діяльності відразу спричиняють зниження вартості емітованих ними цінних паперів, а відтак – і попиту на них, що веде до зменшення притоку фінансових ресурсів.

Регулятивна функція фондової біржі виражається в організації торгівлі цінними паперами. Біржі встановлюють вимоги до емітентів, які виставляють свої цінні папери на біржові торги, правила укладення і виконання угод, забезпечують контроль за діяльністю суб'єктів біржової торгівлі і за фінансовим станом емітентів. Відповідно біржі можуть знімати з котирування окремих емітентів, які або не виконують вимог біржової торгівлі, або мають незадовільні фінансові показники. Мета контрольної функції біржі – забезпечувати достовірність котирування цінних паперів та надійність біржової торгівлі.